

KANDIDATI ZA NOVEGA PREDSEDNIKA PZS SE PREDSTAVLJAJO

KDO BO SPD-PZS PRIPELJAL DO STOLETNIČE?

V soboto, 25. novembra, bo v Ljubljani skupščina Planinske zveze Slovenije, ki ji v nekaterih planinskih krogih posvečajo velikansko pozornost. Na tej skupščini bodo namreč delegati izvolili novo vodstvo slovenske krovne planinske organizacije, ki bo Planinsko zvezo pripeljalo do stoletnice Slovenskega planinskega društva. Obdobje do tega datuma bo, kot je mogoče pričakovati, nasploh zelo burno — v burnih in težkih časih, v kakršnih živimo. Planinska zveza Slovenije bo morala na trdnih stoletnih temeljih tradicije poiskati moderne in zanimive poti, da bo ostala slovenska naravovarstvena gorniška organizacija, pod katere streho se bodo slejkoprej radi zbirali privrženci najrazličnejših dejavnosti v gorskem svetu.

Od novega vodstva bo v veliki meri odvisno, po kakšni poti bo šla slovenska planinska organizacija v bližnji prihodnosti. Zato so se različni forumi te organizacije že sredi letošnjega leta začeli pripravljati na volitve, ko so pozvali meddruštvene odbore in komisije, naj pošljejo svoje predloge za najvišje funkcije v PZS, pri čemer naj posvetijo posebno pozornost evidentiranju predsedniških kandidatov. Tako je odbor za kadrovska vprašanja pri PZS dobil »s terena« enajst predlogov za bodočega predsednika PZS, trije predlagani pa so kandidaturo sprejeli in se

bodo na skupščini PZS potegovali za naklonjenost delegatov (ki bodo s terena seveda prišli z navodili svoje planinske baze, kako naj glasujejo).

Konec septembra je bil skupni sestanek odbora za kadrovska vprašanja, predstavnikov meddruštvenih odborov in članov predsedniškega kolegija PZS, na katerem so se prisotni dogovorili, naj bi na volitvah na skupščini posvetili pozornost predvsem volitvam predsednika, ki bi si sam izbral najožje sodelavce (ki bi jih na skupščini seveda prav tako volili, vendar šele po volitvah predsednika). Na tem sestanku je bilo tudi dogovorjeno, naj bi vsak od treh predsedniških kandidatov pripravil svoj delovni program, kakršnega naj bi PZS uresničevala v naslednjih letih. Osnovni kriterij je, da naj funkcija predsednika Planinske zveze Slovenije ne bi bila samo častna, ampak predvsem delovna in da bi bil bodoči predsednik pripravljen za planinsko organizacijo delati nekaj sto ur letno.

Glede na sklep tega sestanka objavljamo (po abecednem redu) programe treh kandidatov za predsednika Planinske zveze Slovenije. Tako se bodo planinci laže odločili, koga naj volijo. Njihove programe objavljamo take, kakršne so nam poslali, saj smo popravili le nekatere korekturne napake.

ANDREJ BRVAR:

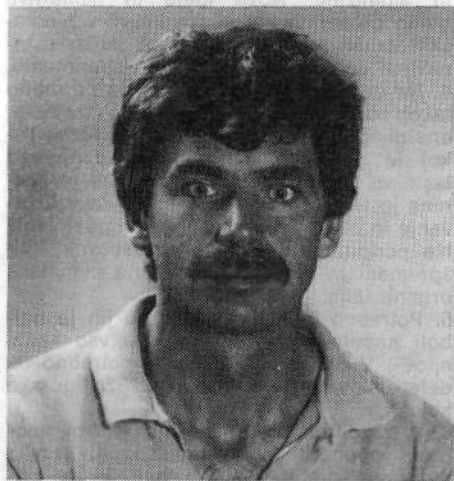
KREPITEV PRAVEGA PLANINSKEGA GIBANJA

Planinska zveza Slovenije že nekaj časa zaostaja za potrebami in interesi planinskega gibanja. Podobna trditev velja tudi za planinska društva. Planinska organizacija se v družbene procese, ki se v Sloveniji odvijajo v tem desetletju, ni aktivno vključevala, zato je njen vpliv v družbi močno upadel.

Pojavne oblike krize Planinske zveze Slovenije se odražajo na naslednjih področjih:

a) Vsebina dela

Na mnoga vsebinska vprašanja ne reagiramo pravi čas. Ta trditev se potrjuje na gospodarskem področju (odprta vprašanja uporabe energije, odpadkov, transporta, zvez). V vzgoji in izobraževanju nam ne uspe preseči ozkosti in zaprtosti, da bi vzpostavili konsistenten sistem. Na ekološkem področju smo izgubili nekdanjo

vodilno vlogo v slovenskem prostoru. Na nove oblike rekreacije, ki se dotikajo na tak ali drugačen način goré, po pravilu ne reagiramo na ustrezen način (prosto plezanje, jadralno padalstvo, gorska kolesa itd.).

b) Kadri

Na mnogih vodilnih mestih v planinski organizaciji so ljudje, ki jih je čas prehitel. Tudi zato se planinski organi niso sposobni odzvati potrebam današnjega trenutka. Ta ocena izrazito velja za sedanjí Glavni odbor PZS.

c) Materialno področje

Reprodukcijska sposobnost planinske organizacije šepa. Le poredko najdemo dovolj kapitala za vlaganje v planinske projekte.

* * *

Vsak program dela planinske organizacije, tudi ta, mora upoštevati njeno dvojno vlogo v slovenskem prostoru. Na eni strani mora z delovanjem vplivati na celotno narodovo zavest in krepitev planinskega gibanja, na drugi strani pa mora biti njeno delovanje usmerjeno v zadovoljevanje interesov svojih članov. Po mojem mnenju mora za izhod iz krize PZS izpeljati naslednji program:

1. Osnovni ton delovanja Planinske zveze Slovenije v prihodnjem obdobju naj bo usmerjen v razreševanje ekoloških vprašanj.
2. Planinska zveza Slovenije naj deluje predvsem za krepitev planinskega gibanja. Zato naj razvija zlasti založništvo, propagando, šolanje kadrov, informatiko in razvojne projekte.
3. Potrebno je doseči profesionalizacijo povsod tam, kjer so razmere in potrebe prerasle amaterski pristop. Ocenjujem, da smo temu najbližje na gospodarskem področju, deloma pa tudi v vodništvu, GRS in alpinizmu. Nove ideje in usmeritve bomo preverjali kot eksperiment v planinskih društvih. Nekatere bomo lahko ustanavljali začasno le za take eksperimente.
4. Na gospodarskem področju je potrebno takoj odpreti naslednje razvojne projekte: energija, transport, odpadki in zveze. Takoj je potrebno vzpostaviti nadzor nad lastnino PZS. Dohodek iz uporabe te lastnine je treba namenjati v sklad za vzdrževanje in obnovo vseh planinskih postojank. Ne podpiram idej, da se prispevek PVP spremeni in bremeni vse člane planinske organizacije.
5. Potrebno je sanirati poti, ki jih je najbolj načela erozija in opustiti vse »bližnjice«. V najkrajšem času je potrebno izdelati slovensko transverzalo za gorska kolesa.
6. V vzgoji in izobraževanju kadrov moramo poenotiti programe, skrócić število nazivov, sprejeti enotna načela za pridobitev nazivov in podaljševanje licenc.
7. Obstoječe podatke in informacije moramo urediti v enotno bazo podatkov in jo vključiti v sistem turističnih informacij.
8. Planinska organizacija se mora pripraviti na povečan pritek tujcev zaradi popotniškega booma v Evropi. Zato moramo

oblikovati cenovno politiko v postojankah, pripraviti vodnike v tujih jezikih in ponuditi ustrezno vodniško službo v povezavi s turističnimi agencijami.

9. Zavzemam se za sodelovanje s planinskimi organizacijami v Evropi. Prednost naj imajo stiki s sosednjimi državami in državami Evropske skupnosti. Strokovni obiski naj imajo prednost pred protokolarnimi.

10. Zavzemam se za znatno zvišanje članarine. Članarina za člane mora biti med 10 in 20 DEM, društvom naj bi ostalo 80 % članarine.

11. Sedež Planinske zveze Jugoslavije naj se prenese v Ljubljano.

12. Potrebno je obdržati prakso, da Planinska zveza Slovenije svoje čelne kadre črpa iz lastnih vrst. Nujno moramo profesionalizirati mesto tajnika PZS, ki naj bo obenem tudi vodja delovne skupnosti.

13. V ospredju nerešenih problemov planinskega športa za dosežek, tj. alpinizma, vedno navajamo materialna vprašanja, dejansko pa so po mojem mnenju vsebinski (ideološki) razlogi tisti, ki potiskajo to dejavnost na rob. Zavzemam se za tehtno in poglobljeno razpravo, kaj ta dejavnost pomeni danes za planinsko gibanje in planinsko organizacijo. Rešitev vidim v večji odprtosti organizacije za športne dosežke in povezavi trga, sredstev obveščanja in alpinizma.

14. Vodenje PZS za naslednji dve leti želim izpeljati z naslednjo ekipo: Tone

namesto komentarja

**GORE
PO MERI – NARAVE**

Letošnje poletje so se po stezah okoli Bohinjskega jezera, po predalpskih gričih in Škofjeloškem hribovju (pa še kje) začeli poditi navdušenci z gorskimi kolesi. Če se bo prihodnje poletje navdušenje za ta novi šport pri nas nadaljevalo, bodo gorski kolesarji začeli biti resna nadlega gorskim popotnikom.

Letošnje poletje markacijski odseki namenoma niso obnavljali nekaterih manj obiskovanih planinskih poti in ob njih risali novih markacij, čeprav je stare že skoraj popolnoma zbrisal čas. Prihodnje poletje bo te in še nekatere druge gorske poti začela gora jemati vase. Na drugi strani so ob zelo obiskovanih gorskih poteh letošnje poletje nastale nove številne bližnjice, tako da se je ponekod med stezami

Škarja, Tone Strojin, Jože Stanonik, Franci Pribožič, Tomaž Banovec, Tomaž Vrhovec, Bojan Žlender, Bojan Brvar, Marija Fabčič, Peter Štiglic, Franci Vesel, Jože Dobnik, Marjan Raztresen.

15. Pri uresničevanju programa se bomo povezovali pri posameznih projektih z vsemi subjekti v Sloveniji ne glede na politično, versko ali svetovnonazorsko pripadnost.

MARJAN OBLAK:

AKTIVNOSTI DOGRAJEVATI NA IZKUŠNJAH

USMERITVE IN NALOGE PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE V NASLEDNJIH LETIH:

1. Izpopolniti organiziranost Planinske zveze Slovenije

— Društva v povezavi z MDO (večja iniciativa na strani PD).

— Društva so dolžna pospeševati ustanavljanje novih društev.

— Planinska zveza Slovenije z društvi in MDO, ki imajo delovno funkcijo skupnih akcij in povezovanja vseh aktivnosti.

— PZS naj bi predstavljala organizacijsko telo z nalogo povezovanja PD navzgor: izpeljati notranjo kadrovske reorganizacije PZS, izdelati kriterije varčevanja in sorazmerja med dejavnostmi, dograjevati odnose do PZJ in povezovanja PZS z Evropo.

— Naloge komisij, njihovi pogrami in finančni načrt morajo biti sprejeti na seji IO.

— V čim krajšem možnem času preiti na profesionalnega tajnika PZS, ker le tako bodo sklepi organov z odgovornostjo pravočasno izvršeni, kot odredbodajalec bo imel več možnosti za dialog z načelniki ko-

že začela kazati skala. Če se bo prihodnje poletje tako nadaljevalo, bi lahko s celih pobočij začelo odnašati rušo in skopo zemljo in zelene strmine bi se začele spreminjati v kamen.

Letošnje poletje so hidrologi, hidrogeologi in krasoslovci začeli meriti onesnaženost nekaterih gorskih vodá in ugotavljati, da se je njihova kakovost zadnji čas bistveno poslabšala. Ko bodo meritve opravili tudi prihodnje poletje, bodo najverjetneje njihovi izsledki še grozljivejši.

Tako številni planinci so zadnja leta v gorah moteč element: nemogoče je, da se zaradi toliko stotin planincev, ki hodijo vsak dan po tistih poteh, okoli Triglava marsikaj ni spremenilo. Marsikaj se spremeni prav tam in marsikaj spodaj, pod goro, kamor bo slejkoprej priteklo marsikaj tistega, kar v velikih količinah ostane tam zgoraj škodljivega, pa gorska in kraška narava tega ne more več prebaviti.

Novo vodstvo Planinske zveze Slovenije se bo moralo najresneje lotiti razreševanja teh akutnih problemov. Prav blizu, v isti gorski skupini, ki je

tudi naša, so se pri sosedih, bližnjih in nekoliko oddaljenejših, najresneje lotili vsakršnih gradenj in razgradenj v svojih gorah.

Zdaj, ko se v Sloveniji nekoliko spreminjajo časi, bi naša planinska organizacija, na primer, lahko po kakšnem zgledu iz bližnje tujine začela akcijo za odkup kakšnega gorskega vrha ali planine, ki jima grozi grob in škodljiv poseg s katerekoli strani: ne da bi ga odkupil kdorkoli, ampak bi ogroženo območje premerili in ga potem po kvadratnih metrih prodali planincem, da bi ga pustili nedotaknjene. Takšne delnice po kakšnih deset zahodnonemških mark, preračunanih v takratno dinarsko vrednost, bi verjetno hitro prodali, kot so nalepke za podporne člane Gorske reševalne službe, ki jih je kar naenkrat zmanjkalo (novih pa niso natisnili in je tako lepo zamišljena akcija ostala na pol poti ali celo propadla).

Novo najvišje vodstvo Planinske zveze Slovenije bo moralo biti kar se da inovativno, če bo hotelo uspešno voditi svoje članstvo.

Marjan Raztresen

misij, društva pa bodo komunicirala s predstavnikom PZS.

2. Izdelati režim oskrbovanja koč

— Osnutke pogodb o zakupu — popojnem, delnem.

— Družbene obveznosti zakupnikov do občin, društva, članov.

— Društva naj bi oskrbnike dobila v svojem bivalnem okolju.

— Društva, ki ne zmorejo oskrbovati koč, naj vsaj začasno ponudijo oskrbovanje drugim društvom.

— Za oskrbnike je potrebno organizirati vsaj dvodnevni seminar pred začetkom sezone.

— Režim oskrbovanja s konji in helikopterjem s poudarkom na varstvu okolja.

— Izdelati program nadomestitve agregatov, opustiti pranje posteljnine v kočah, kjer obstaja nevarnost okužbe vodnih virov (planinci naj bi v gore nosili bombažno spalno vrečo), kajenje v kočah bi lahko opustili.

— Zaključiti je treba vse gradnje planinskih objektov, nova investicija pa se lahko odpre s soglasjem Planinske zveze Slovenije ne oziraje se, iz katerih virov se zagotavljajo sredstva.

3. Cenovna razmerja so razpadla, strožji režimi glede ponudbe alkohola

4. Aktivnosti mladih je potrebno dograjevati na izkušnjah in prisluhniti novim oblikam delovanja

Odločiti se je potrebno glede izobraževalnega centra Bavšica:

— da se lokacija zadrži;

— da izgradnja miruje, aktivira pa se šotorišče;

— ali da se aktivira izgradnja ob soglasju vseh organizmov od PD do PZS.

5. Področje kulture

— Z dosežanji izkušnjami in povečano zavzetostjo nadaljevati;

— izvesti širši pogovor o vsebini PV in njegovi distribuciji;

— lokacijo in pisno odločbo o dodelitvi prostorov za osrednji slovenski planinski muzej imamo; kaj smo pripravljene storiti zanj, katere sponzorje lahko pridobimo, kaj je dolžnost mesta Ljubljane;

— založniška dejavnost je iz leta v leto bogatejša, vendar so še možnosti za njeno razširitev po vsebini in vloženi sredstvih;

— informacijska dejavnost v najširšem pomenu je vse premalo skupna — je predvsem individualna — zahvaljujoč se nekaterim posameznikom.

6. **Alpinizem** je potrebno združiti v eno komisijo, ki bo za svoje delo odgovorna IO. Združiti mora alpinistično vzgojo, klasični alpinizem, nove oblike prostega in športnega plezanja in odprave v tuja

gorstva. Sponzorstvo se uveljavlja, mora pa biti organizirano prek Aleševega sklada. Alpinizem mora imeti skupen program in finančni načrt po dejavnostih.

Odprava PZS mora biti pred odhodom pokrita najmanj 80-odstotno, mesec dni po vrnitvi pa predložen finančni komisiji in IO obračun odprave. Doseči je potrebno racionalno razmejitev splošnega planinskega in družbenega interesa od individualnega.

7. GRS je naš ponos in enkratna izjema v Evropi:

— njena publiciteta je preozka, kot tudi publiciteta vseh dejavnosti v okviru PZS. Sponzoriranje GRS (članstvo, prispevki, SIS za zdravstvo, Zavarovalnica, Loterija, Letalska enota milice) ne gre v koncept pričakovane odmevnosti v prostoru zaradi nepopolne informatike.

8. Priprave na 100-letnico SPD

— Program v okviru PZS in društev, na terenu naj bi bila hkrati, ob istem času, 27. februarja 1993 neka aktivnost v organizaciji društva (občni zbor s kulturnim programom, akademija, kviz, pohod, literarni večer);

— pri vseh treh spomenikih (Kugy, Srčni možje, Aljaž), v Završnici in na Stolu istočasno spominske slovesnosti s pohodi, vse te prireditve pa medsebojno radijsko povezati med seboj z Završnico in se vključevati direktno v vse programe;

— na predvečer v vseh medijih program ob 100-letnici, na TV pa planinski filmi;

— razpis za izvorna dela za mladino in odrasle ob 100-letnici.

9. Planinska pota

Naloga vzdrževanja je društvena, za zahtevnejše oblike obnove bo po sprejetem programu skrbel komisija. Nove poti naj bi odpirali izjemoma, samo s soglasjem komisije in IO.

Določiti je treba poti in območja, kjer je kolesarjenje dovoljeno, ne bomo pa delali kolesarskih poti.

10. S splošnim skupščinskim aktom, dopolnitvijo zakona, sprejetjem odloka je treba doseči status Gorske straže in obveznega mnenja PZS za vsak poseg v gorskem svetu (gradnja ceste, gradbenih objektov, poseki).

11. **Predlog** možnih kandidatov za vodstvo PZS: tajnik Jože Dobnik (dokler ne bo uvedena profesionalna funkcija), podpredsednik Jože Stanonik za področje gospodarstva, Peter Lavrič za področje organiziranosti PD — MDO; Franc Ekar, France Janežič, Janko Mirnik, Pavel Dimitrov, predsednik IO Andrej Brvar, Janko Rednok, Janko Mirnik, predsednik Sklada Aleša Kunaverja — Tone Škarja, predsednik PJZ — Tomaž Banovec — predsednik založniškega sveta.

Vseh razgovorov ni bilo možno opraviti v tem času (bodo opravljeni še naknadno), zato naj javna razprava pri tem dá svoj delež, tako da bodo vsi organi pravočasno izpolnjeni z imeni.

Še mnoge naloge bi si lahko naložili — seveda z več sodelavci. Nazadnje se zahvaljujem sodelavcem v preteklem mandatnem obdobju za trud in vloženo delo.

DR. TONE STROJIN:

PRISPEVEK PLANINCEV K SLOVENSKI POMLADI

Program PZS mora upoštevati, da PZS kot ena izmed najstarejših in najbolj množičnih organizacij v Sloveniji ima do slovenskega naroda in prostora nalogo in soodgovornost s tem, da:

- z gorništvom in njegovimi oblikami izpopolnjuje prosti čas velikega števila Slovencev ne glede na članstvo;

- s svojo interesno, kulturno in gospodarsko dejavnostjo terensko posega v hriboviti svet, to je na vsaj dve tretjini Slovenije, ki je nad 300 metrov nadmorske višine, in to s prek 7000 kilometri markiranih in nadelanih poti ter 170 planinskimi objekti in drugo dejavnostjo;

- je vsebina, ki jo razvija, pogloblja in razširja PZS, to je gorništvu, najbolj univerzalna osnova za zdravje človeka v telesnem, mentalnem in etičnem pogledu;

- s svojimi kočami, potmi in propagando predstavlja pomembno postavko v turističnem potencialu dežele in prispeva k bolj pestri turistični ponudbi dežele;

- s svojimi športnimi uspehi — zlasti z odpravami v tujih gorah — prispeva in dviga športno nacionalni prestiž Slovenije;

- s planinsko vzgojo mladih in s specializiranimi tečaji oblikuje ponašanje človeka do narave in družbe;

- s prizadevanjem za ohranitev naravne podobe gora prispeva k sloganu: Slovenske gore — ponos moje dežele.

Vse to in še marsikaj ni vedno s strani družbe niti s strani same PZS ustrezno ovrednoteno niti spoštovano. Zato je bližnja 100-letnica SPD pravi trenutek za razmislek, kje smo in kako dalje na pragu XXI. stoletja. Zato naj bo program v počastitev 100-letnice SPD združevalen prav za vse nas in zaradi vsebine ter pomena za narod tudi prispevek planincev k slovenski pomladi.

Poleg utečenih oblik delovanja s PZJ in sosednimi republikami, v okviru Treh dežel, z zamejskimi društvi in ostalih oblik zunanjega delovanja PZS je potrebno nameniti pozornost zlasti naslednjim notranjim problemom PZS:

1. Vsebinsko opredeliti razmerja PZS — planinska društva. PD morajo biti pri tem aktiven sooblikovalec skupnega programa. Redefinirati je treba vlogo MDO. Odnosom povezovanja in komuniciranja s

predsedniki MDO je treba posvetiti dosti večjo pozornost kot doslej.

2. Člena statuta PZS, ki opredeljujeta namen in naloge PZS, je treba analizirati po alinejah, ali se, kaj se in kako se izpolnjujejo in na temelju te analize izdelati delovni program PZS,

3. Planinska društva morajo vedeti, zakaj plačujejo del članarine, zato mora biti delovni program PZS natančno določen po akcijah in finančno ovrednoten s predpostavko možnih korekcij in dopolnitev in s prioriteto nekaterih akcij.

4. V okviru enotnega kulturnega prostora posvetiti zamejskim planinskim društvom več pozornosti.

5. Za začetek v večjih krajih in v okviru večjih oziroma starejših PD ustanoviti klube za interesno združevanje članov (klub fotoamaterjev in filmarjev, klub visokogorskih smučarjev, zmajarjev, padalcev, popotnikov, trekingašev, planinskih značkarjev in filatelistov itd.).

6. Odpravarska dejavnost je v Sloveniji zavzela tak obseg in dobila tak pomen, da potrebuje samostojen status v okviru PZS, na katerega naj bo vezan Alešev sklad, marketing itd.

7. Planinska vzgoja naj bo usmerjena tudi v šolanje kadrov za posamezne dejavnosti in za klube (animatorji). Dokončno je treba razrešiti projekt planinskega izobraževalnega centra.

8. Vsebinsko je treba obogatiti delo vseh odsekov in komisij PZS.

9. Urediti in usposobiti je treba dokumentacijsko-informativno službo na PZS in urediti arhiv.

10. PZS mora na področju varstva okolja v gorah dobiti učinkovitejša pooblastila in

možnosti za vključevanje v pristojne organe.

11. Na gospodarsko-gradbenem področju nameniti več pozornosti higienizaciji koč in sanitarij, kulturni postrežbi in ureditvi ožje okolice koč.

Oskrbnikom je treba pred nastopom sezone ponuditi več *enotnih informacij*, po potrebi organizirati regionalna srečanja itd. Skrbeti je treba za večjo povezanost gospodarjev društev, organizirati instruktivne seminarje, poskrbeti za regijske posvete gospodarjev itd.

Izraba alternativnih virov energije v visokogorju (veter, sonce) je ostala neizkoriščena.

12. Doseči večjo navzočnost PZS v kulturi, založbah, s fakulteto za telesno kulturo, muzejstvom itd.

13. Vsebinsko Obvestil bolj usmeriti v delovna gradiva in za praktično uporabo (tematske številke).

14. Razmisliti o aranžmanih s športno industrijo, s potovalnimi agencijami, pri raziskovalnih projektih itd.

15. Priprave na sejo Glavnega odbora in Skupščine PZS opraviti tako, da je zagotovljena poprejšnja vsebinska priprava na terenu pred odločanjem v organih PZS.

16. Preseliti sedež PZJ v Ljubljano, urediti stik s svetom (pošta), doseči ponovno status UIAA (članarina), urediti sprostitev gibanja v obmejnem pasu z Italijo in Avstrijo (Golica) ter biti bolj mednarodno udeležen na različnih področjih (varstvo okolja, založništvo itd.).

Kot motor ekipe predlagam po abecedi zaenkrat samo nekatere tovariše: Tomaž Banovec, Jože Dobnik, Drago Kozole, Peter Lavrič, Janko Pribošič, Marjan Raztresen, Jože Stanonik.

Kandidiram zgolj za časovno omejeno razdobje, to je za priprave in izvedbo počastitve 100-letnice SPD.

ALI LAHKO PRIČAKUJEMO VROČ PEKEL NA ZEMLJI?

TRIGLAVSKEGA LEDENIKA JE VSE MANJ

BORUT MENCINGER

V št. 7/8 letošnjega PV je bilo objavljeno kratko poročilo, da avstrijski glaciologi opazajo v zadnjih letih stalno krčenje ledenika Pastirice (Pasterza) na Velikem Kleku (Grossglocknerju). Neodvisno od tega poročila opazamo tudi pri nas hitro zmanjševanje Triglavskega ledenika — posebno v zadnjem desetletju, da ne omenim ledenika pod Skuto in drugih manjših snežišč, ki so včasih veljala za stalna, pa jih danes sploh ni več (na primer tisto pod Razorjem, kjer se je leta 1951 ponesrečil Pogačnik).

Širši planinski javnosti verjetno ni dovolj znano, da člani Geografskega inštituta dr. Antona Melika pri SAZU že od leta 1946 sistematično opazujejo in merijo spremembe na Triglavskem ledeniku. Tako po vojni sta še kot študenta geografije oziroma tehnike začela Milan Šinkovec in Stanko Fon, potem pa od leta 1948 do danes geografa Dušan Košir in dr. Milan Šifrer, ki je še vedno vodja teh merenj; občasno so sodelovali še geografi dr. Drago Meze, prof. dr. Ivan Gams, mag. Milan Natek, Matej Gabrovec in dr. Milan Orožen-Adamič. Najzvestejši naročniki PV pa se bodo še spominjali, da je že pred vojno na svoj način opazoval Ledenik in o njem pisal v PV pokojni prof. Pavel Kunaver.

Ker je tematika tudi vizualno dovolj zanimiva in z željo, da morda razjasnimo vzroke za krčenje Ledenika, sem ljubljanski TV predložil scenarij za 30-minutno oddajo o Triglavskem ledeniku, pri čemer

je bilo posebej poudarjeno njegovo stanje in spremembe po letu 1946 v primerjavi z letošnjim obsegom ter dodatno še kratak prikaz sledov pleistocenskih poledenitev v naših krajih (pleistocen in holocen sta najmlajši geološki dobi, ki sta se začeli pred približno milijon leti, holocen pa traja zadnjih 20 do 30 tisoč let; v tem času so se zvrstile štiri izrazite ledene dobe.)

Uredništvo dokumentarnih oddaj je predlog sprejelo, tako da smo oddajo snemali sredi avgusta na Ledeniku, z višin iz helikopterja RSNZ in v nižavah okrog Radovljice. Oddaja bo na II. programu TV Ljubljana letošnjega novembra.

TALJENJE TISOČLETNEGA LEDU

Najprej nekaj podatkov o rezultatih povojnih meritev, ki sta jih dr. Drago Meze in dr. Milan Šifrer redno objavljala v Geografskih zbornikih. Leta 1946 je imel Ledenik površino 14,37 hektara, leta 1954 še 12,66 ha, 1973 le še 11,90 ha in v letu 1989 samo še slabih 10 hektarov. Nekateri raziskovalci temu krčenju že prisojajo besedo »katastrofalno«, saj se je v borih štirih desetletjih ledenik stanjšal za več kot 14 metrov in po površini zmanjšal za dobre štiri hektare.

Kako so zastavili merjenje Ledenika? Najprej je treba povedati, da vsako leto beležijo opazovanja in meritve v mesecu septembru, to je ob koncu talilne dobe ledeniškega leta, saj se v oktobru že zanesljivo začne redilna doba. Tako torej zvezmo, da redilna doba traja od začetka oktobra do konca aprila, ledeniško leto